Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

دانشگاه علوم پزشکی بابل، نشریه اسلام و سلامت
دوره پنجم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۹۹، صفحه: ۹۵-۸۷

Review Article

تاثیر تلاوت قرآن بر بهبود وضعیت سلامتی مادر و نوزاد

دریافت مقاله: ۹۹/۱/۲۶ پذیرش مقاله: ۹۹/۱۱/۱۱

پروین عزیزنژاد روشن (PhD)[۱]
فاطمه شاکر زواردهی (BSc)[۲*]

۱. مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر کودکان، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۲. واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

*نویسنده مسئول: فاطمه شاکر زواردهی
واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

تلفن: ۰۱۱ ۳۲۱۹۰۵۹۷
فاکس: ۰۱۱ ۳۲۲۰۲۵٦٤

Email:
Shakerhanie07@gmail.com

چکیده

سابقه و هدف: تولد نوزاد نارس، به‌عنوان یک رویداد استرس‌زا و یک بحران سخت عاطفی، باعث اختلال در عملکرد والدین می‌شود و سلامت جسمی و روحی مادران را به خطر می‌اندازد. مادران مسلمان تمایل دارند در چنین شرایطی قرآن کریم را تلاوت کنند. لذا این مطالعه به بررسی تاثیر تلاوت قرآن بر بهبود وضعیت سلامتی مادر و نوزاد می‌پردازد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه‌ی مروری، با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی SID، Magiran، Google Scholar، PubMed و Science Direct کلیدواژه‌های مادر، نوزاد، تلاوت قرآن و سلامتی به فارسی و انگلیسی در مطالعاتی که بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ انتشار یافته‌اند، مورد جستجو قرار گرفت. از ۲۴۳ عنوان به دست آمده طی دو مرحله بازبینی بر اساس معیارهای ورود و خروج که در مرحله اول عنوان و چکیده و در مرحله دوم کل مقاله بررسی گردید، نهایتا ۱۵ مقاله وارد مطالعه شد.

یافته‌ها: مقالات مورد استفاده در این مطالعه از نظر نوع مطالعات به روش کارآزمایی بالینی (۱۱ مقاله)، مروری (۱ مقاله)، کیفی (۳ مقاله) بودند. تمرکز مطالعات بر روی تاثیر تلاوت قرآن بر جنبه‌های مختلف سلامتی مادر و نوزاد نارس بود. بر اساس مطالعات بررسی شده تلاوت قرآن در نوزاد باعث تثبیت پارامترهای فیزیولوژیکی و کاهش سطح درد و تسهیل سطح راحتی و رشد نوزاد می‌گردد. همچنین در مادر منجر به کاهش استرس، اضطراب، افسردگی و درد و بهبود شاخص‌های جسمی، روحی- روانی و توانمند شدن مادر در ایفای نقش مادری و کنترل بر موقعیت‌های استرس‌زای زندگی می‌شود.

نتیجه‌گیری: تلاوت قرآن کریم به‌عنوان یکی از راهکارهای قدرتمند در تامین نیازهای سلامتی و تسریع بهبودی مادران و نوزادان پیشنهاد می‌گردد.

واژگان کلیدی: تلاوت قرآن، مادر، نوزاد، سلامتی

مقدمه

تولد نوزاد نارس بر روی تکامل نوزاد تاثیر گذاشته و ممکن است خطرات بهداشت روانی برای مادر و ارتباط مادر و نوزاد داشته باشد (۱ و ۲). به دنبال بستری شدن نوزاد نارس بلافاصله بعد از تولد، مادران سطح بالایی از اضطراب را تجربه می‌کنند (۳). این امر منجر به کاهش تولید شیر مادر شده و متعاقبا تاثیر نامطلوب بر سلامت نوزاد دارد (۴). مطالعه Gray و همکاران نشان داد که مادران دارای نوزاد نارس، سطح استرس و تنش بیشتری را نسبت به مادران دارای نوزاد ترم دارند (۵). بستری شدن نوزاد باعث می‌شود میزان اضطراب در والدین بیشتر شود، تمام برنامه‌ها، امید و شادی خانواده به یأس، نگرانی و سردرگمی تبدیل شده و والدین دچار فشار روانی می‌شوند (۶). اضطراب علاوه بر تاثیرات جسمی و روانی بر مادر، مانع ایجاد ارتباط مناسب بین مادر و نوزاد، مشارکت غیرموثر مادر در امر مراقبت از نوزاد، کاهش مدت شیردهی، کاهش تکامل ذهنی و عدم دلبستگی بین مادر و نوزاد می‌شود (۷ و ۸). همچنین اضطراب مادر باعث پیامد تکاملی منفی در نوزاد می‌گردد. فقدان تحریکات مناسب بر عملکرد فیزیولوژیک و تکامل عصبی رفتاری نوزاد نارس تاثیر منفی داشته، خطر آسیب جسمی، عقب‌افتادگی ذهنی و تکامل غیرطبیعی را افزایش می‌دهد (۹). یکی از راهکارهایی که سلامت جسمی و روانی مادران دارای نوزاد بستری در بخش مراقبت ویژه نوزادان را بر آورده می‌کند، مراقبت معنوی است. این مراقبت به‌عنوان یک مکانیسم دفاعی موثر و یک سپر ضربه‌گیر، تسلط بر تنیدگی را ارتقاء می‌بخشد (۱۰). مراقبت معنوی شامل: توکل، توسل، صبر، انفاق، نوع دوستی و بخشش، ذکر و نیایش، گوش سپردن به قرآن کریم می‌باشد (۱۱). شنیدن موسیقی معنوی بخصوص شنیدن آوای ملکوتی قرآن کریم، برای سلامتی بسیار سودمند بوده و باعث تن آرامی می‌گردد (۱۲). تلاوت آیات قرآن کریم با نظم مخصوص به خود است که به‌عنوان یکی از با شکوه‌ترین ابعاد اعجاز قرآن کریم مطرح می‌باشد (۱۳). کاربرد قدرت موسیقی عرفانی در تقویت باورهای مذهبی تاریخچه‌ای طولانی دارد. حضرت داوود (ع) برای تسکین مردم از موسیقی و آوای خوش صدای خویش بهره می‌برده است (۱۴). حضرت علی (ع) در خطبه ۷۶ درباره شفابخشی قرآن می‌فرماید: درمان خود را از قرآن بخواهید و در سختی‌ها از قرآن یاری بطلبید که قرآن، درمان بزرگترین بیماری‌ها است (۱۵).

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

نتیجه مطالعه احمد عباس و همکاران (۲۰۱۶) نشان می‌دهد که گوش دادن به قرآن در کاهش میزان درد و اضطراب پس از زایمان سزارین موثر است و همچنین رضایت مادر را افزایش می‌دهد و این می‌تواند موضوع مهمی از درمان‌های مکمل و جایگزین برای زنان مسلمان تحت درمان با سزارین باشد (۱۶). در مطالعه‌ای دیگر که توسط اکرم ثناگو و همکاران انجام شد قرائت قرآن در بالین نوزاد موجب احساس رضایت، تسریع در بهبودی نوزاد، سازگاری با شرایط حساس بارداری، نزدیکی به خداوند را موثر دانسته‌اند (۱۵). همچنین Krause و Hayward در فرانسه به این نتیجه رسیدند که موسیقی مذهبی در سلامت و زندگی روزمره بسیار موثر است (۱۷). قطعا بستری شدن برای نوزاد و والدین تنش‌زا است و علی‌رغم تلاش والدین، اضطراب آن‌ها به نوزادشان منتقل می‌شود و نوزاد به نحوی اضطراب را از والدین دریافت می‌کند، لذا بررسی و ارائه راهکار در کاهش اضطراب والدین اهمیت زیادی دارد؛ زیرا والدین مهم‌ترین سیستم حمایتی نوزاد می‌باشند (۱۸). تجربه محققان نشان می‌دهد که مادران دارای نوزاد بستری در بخش به صورت خودآگاه یا حتی ناخودآگاه بر بالین نوزاد خود به دعا خواندن و تلاوت آیات قرآن کریم پرداخته و حتی این کتاب مقدس را بر بالین نوزاد خود قرار می‌دهند. لذا بر آن شدیم تا به بررسی تاثیر تلاوت قرآن بر بهبود وضعیت سلامتی مادر و نوزاد بپردازیم.

مواد و روش‌ها

این مطالعه مروری بر اساس روش بروم در طی سه مرحله، Data Evaluation، Data Analysis و Literature Search انجام شد (۱۹ و ۲۰). بررسی مطالعات با استفاده از کلید واژه‌های: مادر، نوزاد، تلاوت قرآن و سلامتی (Mothr، Infant، Quran incitation و Health) با جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی SID، Magiran، Google Scholar، PubMed و Science Direct انتخاب و از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ بررسی شدند و ۱۵ مقاله مرتبط با توجه به هدف مطالعه مورد جستجو قرار گرفت. معیارهای ورود به مطالعه شامل مقالات مرتبط با تلاوت قرآن کریم در مادر و نوزاد نارس، در دسترس بودن متن کامل مقالات و سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ بود. موارد گزارش کوتاه، خلاصه کتاب، گزارش به سردبیر، مقدمه و پیش‌گفتار کتب و مجلات و گزارش اجلاس به علت عدم قابلیت در پاسخگویی به سوال پژوهش از مطالعه حذف شدند. جستجو به صورت فردی توسط نویسنده اول انجام شد. سپس توسط نویسنده دوم بررسی و مورد تایید قرار گرفت.

مقالات در دو مرحله انتخاب شدند. در مرحله اول با حذف مقالات غیرمرتبط با تلاوت قرآن و بهبود وضعیت سلامتی مادر و نوزاد نارس و در مرحله دوم با مطالعه کل مقاله از میان مقالات مرتبط با تلاوت قرآن و بهبود وضعیت سلامتی مادر و نوزاد نارس، انتخاب شدند. مطالعاتی که بیشترین ارتباط را با هدف و سوال پژوهش داشتند، متن کامل آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت و نهایتا تعداد ۱۵ متن کامل مقاله چاپ شده در ایران و خارج از ایران وارد مطالعه شدند که ابعاد تلاوت قرآن و بهبود وضعیت سلامتی مادر و نوزاد نارس را مورد بررسی قرار دادند.

در مرحله اول ۲۴۳ عنوان انتخاب شد. در این مرحله عنوان و در صورت لزوم چکیده مقالات را بررسی و در نهایت ۴۳ مقاله انتخاب شد. در مرحله دوم متن کامل مقالات مورد مطالعه قرار گرفت و ۲۸ مقاله به دلیل این که بر مفاهیم تلاوت قرآن بر بهبود وضعیت سلامتی مادر و نوزاد متمرکز نبودند، از مرور خارج گشته و نهایتا این مطالعه بر روی ۱۵مقاله (هشت مقاله مرتبط با نوزاد و هفت مقاله مرتبط با مادر) چاپ شده متمرکز گردید.

در مرحله تحلیل، اطلاعات جمع‌آوری شده از مطالعات، شامل نویسنده (نویسندگان)، سال، هدف از مطالعه، مفاهیم اصلی مورد مطالعه، متدولوژی مطالعات (طرح مطالعه، روش جمع‌آوری داده‌ها و روش تحقیق)، محیط پژوهش، روش نمونه‌گیری مطالعه بود. این اطلاعات به طور منظم در داخل فایل‌ها جمع‌آوری و به‌عنوان اطلاعات خام این مطالعه مروری مورد استفاده قرار گرفت. در طی جمع‌آوری داده‌ها، از هیچ تفسیری استفاده نشد و از عبارات اصلی مقالات که توسط نویسنده به کار رفته بوده، استفاده گردید. روایی و تحلیل‌ها از دو طریق مورد تایید قرار گرفت: ۱- به وسیله استفاده از دو محقق که به‌طور مستقل از هم در طی فرآیند تحلیل کار می‌کردند. ۲- دو محقق نتایج به دست آمده از تحلیل را به تایید هم می‌رساندند و در صورت اختلاف نظر بین دو مرورگر، نتایج توسط مرورگر سوم که آشنا به موضوع و هدف مطالعه بود، مورد داوری قرار می‌گرفت.

یافته‌ها

به‌طور کلی مقالات مورد استفاده در این مطالعه به روش کارآزمایی بالینی (۱۱ مقاله)، مروری (۱ مقاله)، کیفی (۳ مقاله) بودند. تمرکز مطالعات بر روی تاثیر تلاوت قرآن بر جنبه‌های مختلف سلامتی مادر و نوزاد نارس بود. به‌طوری که مقالات مرتبط با نوزاد نارس در مورد تاثیر تلاوت قرآن بر تثبیت پارامترهای فیزیولوژیکی و کاهش سطح درد نوزاد ۷ مقاله، تسهیل سطح راحتی و رشد نوزاد ۱ مقاله بود. مقالات مرتبط با تاثیر تلاوت قرآن بر جنبه‌های مختلف سلامتی مادر: کاهش استرس، اضطراب، افسردگی و میزان درد مادر ۴ مقاله، بهبود شاخص‌های جسمی، روحی- روانی و توانمند شدن مادر در ایفای نقش مادری و کنترل بر موقعیت‌های استرس‌زای زندگی ۳ مقاله، بر اساس هدف مطالعه بررسی شدند. در این بررسی ابزار جمع‌آوری داده‌ها، غالبا پرسشنامه و مصاحبه بود. در مطالعات مرور شده از روش‌های آماری توصیفی (فراوانی و درصد، میانگین و انحراف معیار) و آمار تحلیلی (آنالیز رگرسیون لجستیک، کای اسکوئر، تی تست، آنووا، کولموگروف اسمیرنف و ضریب همبستگی پیرسون) استفاده شد. همچنین در مطالعات کیفی از روش آنالیز محتوا استفاه گردید. روش‌های نمونه‌گیری غالبا به صورت آسان و هدفمند بوده است. در این مطالعه، مضامین مختلفی از تاثیر تلاوت قرآن بر جنبه‌های مختلف سلامتی مادر و نوزاد به شرح ذیل استخراج گردید.

- تثبیت پارامترهای فیزیولوژیکی وکاهش سطح درد نوزاد: آوای قرآن کریم بر افزایش درصد اشباع اکسیژن و کاهش تعداد تنفس و ضربان قلب در نوزادان نارس، تاثیر معنی‌دار و پایدار داشته است، می‌توان از این آوای عرفانی، به‌عنوان یک مراقبت حمایتی، در جهت کمک به بهبود وضعیت فیزیولوژیک نوزادان نارس، استفاده نمود. با در نظر گرفتن عواملی از جمله سن جنینی و وزن نوزاد، دست یافتن به بیشترین تاثیر حاصل از مداخله با این آوای عرفانی امکان‌پذیر است (۲۷-۲۱).

- تسهیل سطح راحتی و رشد نوزاد: تلاوت قرآن به بهبود سطح راحتی نوزادان با وزن کم هنگام تولد کمک می‌کند. بنابراین می‌تواند به‌عنوان یک درمان حمایتی برای تسهیل رشد نوزاد کم وزن و نارس استفاده شود (۲۸).

نتایج مقالات مرتبط با تاثیر تلاوت قرآن بر جنبه‌های مختلف سلامتی مادر:

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

–کاهش استرس، اضطراب و افسردگی و میزان درد مادر: گوش دادن به قرآن، میزان درد و استرس، اضطراب و افسردگی مادران پس از سزارین را کاهش داده همچنین رضایت مادر را افزایش می‌دهد. این می‌تواند به مسئله مهمی از درمان ضد درد مکمل و جایگزین برای زنان مسلمان تحت سزارین تبدیل شود (۱۶، ۳۱-۲۹).

– بهبود شاخص‌های جسمی، روحی و روانی و توانمند شدن مادر در ایفای نقش مادری و کنترل بر موقعیت‌های استرس‌زای زندگی:

از تحلیل داده‌های مطالعه ثابت سروستانی (۲۰۱۹) سه گروه اصلی و هشت زیرگروه استخراج شد که عبارت بودند از: اولین گروه حاصل از این مطالعه، "اعجاز درمانگری قرآن" که از زیرگروه‌های بهبود "شاخص‌های روحی و روانی مادر و کودک"، "بهبود شاخص‌های جسمی مادر و کودک" بود. در گروه دوم "رشد معنوی" از زیرگروه‌های "پذیرش و تسلیم مشیت الهی"، "بازگشتی قهرمانانه" یعنی مادران در مواجهه با بیماری فرزندان خود ناامیدی مقطعی و حتی دور شدن از خداوند را تجربه می‌کنند؛ اما به سرعت تغییر رویه می‌دهند از اعمال گذشته خود پشیمان می‌شوند و ارتباط خود با خدا را مستحکم‌تر می‌نمایند و "اطمینان داشتن به وجود حامی معنوی" و گروه سوم "مدیریت جامع" از زیرگروه‌های "خودمدیریتی و انجام وظیفه"، "مدیریت موقعیت" یعنی تلاوت قرآن کریم به مادران کمک می‌کند تا بتوانند شرایط سخت را بهتر مدیریت نمایند و "نگاهی رو به جلو" یعنی مادران نه تنها تلاوت قرآن کریم را یاری‌رسان خود در وضعیت موجود می‌دانستند بلکه باور داشتند که قرآن ضمانتی برای آینده آن‌ها و اعضای خانواده‌شان است. مادران با توجه به شرایط سخت مشکلات فراوان در مراقبت از فرزندان مبتلا به فلج مغزی، راهبرد تلاوت قرآن کریم را انتخاب نمودند و باور داشتند که تلاوت قرآن کریم منجر به توانمندشدن آن‌ها در ایفای نقش و کنترل نمودن موقعیت شده است. تلاوت قرآن کریم به عنوان یکی از راهکارهای قدرتمند تأمین نیازهای مادران برای این گروه فراهم گردید (۳۲).

از تحلیل داده‌های مطالعه هادیان شیرازی (۲۰۱۵) ۳ طبقه اصلی و ۸ زیرطبقه استخراج شد که اولین طبقه پشتیبانی جامع بود شامل (باور قلبی به داشتن حامی، روان درمانگری قرآن، درمان جسم مادر و نوزاد) طبقه دوم معنوی شدن شامل (تجربه دلنشین غیرقابل قیاس، تسلیم مشیت الهی و بازگشتی محکم‌تر از گذشته) طبقه سوم توانمندی در مدیریت زندگی شامل (خودیابی و انجام وظیفه و کنترل یافتن بر موقعیت) بوده است. مادران برای مقابله با شرایط دشوار و استرس‌زای بخش مراقبت ویژه، راهبرد تلاوت قرآن کریم را انتخاب می‌کنند تا نیازهای روانی و جسمی خود و نوزاد را رفع نمایند. مادران باور داشتند تلاوت قرآن کریم خود و فرزندشان را تحت حمایت منبع لایزال الهی قرار می‌دهد و منجر به توانمند شدن آن‌ها در انجام نقش و کنترل بر موقعیت شده و زندگی آن‌ها را معنوی کرده است. لذا تلاوت قرآن کریم به‌عنوان یکی از راه‌های بسیار موثر در تامین نیازهای مادران پیشنهاد می‌گردد (۳۳).

مضامین اصلی استخراج شده از مطالعه ثناگو (۲۰۱۲) عبارتند از: "داشتن زایمان ایمن و راحت، فرزند سالم و صالح، به دست آوردن آرامش" که موید نیازهای سلامتی مادران است. قرائت قرآن، رد شدن از حلقه قرآن، آب کشیدن چهار گوش قرآن، خواندن سوره یاسین و سوره یوسف و اتصال آیه الکرسی به لباس نوزاد از رفتارهایی بوده است که مادران برای پیشگیری و یا درمان تهدیدات سلامتی انجام می‌دادند. مادران قرائت قرآن در بالین نوزاد را در راستای تسریع در بهبودی نوزاد، ایجاد سازگاری با شرایط حساس بارداری، احساس رضایت، تقرب به خداوند، موثر دانسته‌اند (۱۵). جدول ۱ و ۲ مشخصات مقالات بررسی شده و خلاصه نتایج آن‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۱. مشخصات مقالات مرور شده تاثیر تلاوت قرآن بر بهبود وضعیت سلامتی نوزاد و خلاصه نتایج آن

شماره مقاله	نام مجله/ سال انتشار	نوع پژوهش	خلاصه یافته‌های اصلی پژوهش
۲۸	Jurnal Ners / 2019	کارآزمایی بالینی	تلاوت قرآن به بهبود سطح راحتی نوزادان با وزن کم هنگام تولد کمک می‌کند. بنابراین می‌تواند به عنوان یک درمان حمایتی برای تسهیل رشد نوزاد کم‌وزن و نارس استفاده شود.
۲۱	Int J Pediatr / 2020	مروری	گوش دادن به تلاوت قرآن می‌تواند پارامترهای فیزیولوژیکی (کاهش قلب و میزان تنفس و افزایش میزان اشباع اکسیژن) در نوزادان نارس گردد.
۲۲	Int J Pediatr / 2018	کارآزمایی بالینی	یافته‌ها نشان داد که تلاوت قرآن می‌تواند به بهبود پارامترهای فیزیولوژیکی نوزاد کمک کند و می‌تواند به‌عنوان یک روش استاندارد معمول در بخش مراقبت ویژه نوزادان استفاده شود.
۲۳	Journal of Qom University of Medical Sciences /2012	کارآزمایی بالینی	نتایج حاصل بیانگر تاثیر مداوم و پایدار آوای قرآن کریم بر درصد اشباع اکسیژن، تعداد تنفس و ضربان قلب نوزادان نارس می‌باشد که با در نظر گرفتن عواملی از جمله سن جنینی و وزن نوزاد، دست یافتن به بیشترین تاثیر حاصل از مداخله با این آوای عرفانی امکان‌پذیر است.
۲۴	Koomesh / 2010	کارآزمایی بالینی	آوای قرآن کریم بر افزایش درصد اشباع اکسیژن و کاهش تعداد تنفس و ضربان قلب در نوزادان نارس، تاثیر معنی‌دار و پایدار داشته است، می‌توان از این آوای عرفانی، به‌عنوان یک مراقبت حمایتی، در جهت کمک به بهبود وضعیت فیزیولوژیک نوزادان نارس، استفاده نمود.
۲۵	Iranian Journal of Neonatology / 2018	کارآزمایی بالینی	پخش صدای قرآن کریم در طی مراحل دردناک می‌تواند تاثیر مثبت بر تثبیت پاسخ‌های فیزیولوژیکی در نوزادان بستری داشته، در نتیجه قرار گرفتن آن‌ها باعث کاهش خطر افت اشباع اکسیژن و عوارض ناشی از آن می‌گردد.
۲۶	KnE Life Sciences /2019	کارآزمایی بالینی	تلاوت قرآن کریم به کاهش سطح درد نوزادان در هنگام پروسیجرهای تهاجمی کمک می‌کند.
۲۷	CoMM /2014	کارآزمایی بالینی	شنیدن آوای مقدس قرآن بر پاسخ استرس فیزیولوژیک در بیماران بستری در بخش مراقبت‌های ویژه موثر است اما این تفاوت بر اساس اطلاعات آماری معنی‌دار نبوده است.

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

جدول ۲. مشخصات مقالات مرور شده تاثیر تلاوت قرآن بر بهبود وضعیت سلامتی مادر و خلاصه نتایج آن

شماره مقاله	نام مجله/ سال انتشار	نوع پژوهش	خلاصه یافته‌های اصلی پژوهش
۲۹	J Relig Health / 2017	کارآزمایی بالینی	قرآن کریم با ترجمه و یا بدون ترجمه، هر دو برای کاهش استرس، اضطراب و افسردگی در دوران بارداری موثر هستند.
۳۲	Religion and Health / 2019	کیفی	از تحلیل داده‌های مطالعه حاضر سه گروه اصلی و هشت زیرگروه استخراج شد که عبارت بودند از: "اعجاز درمانگری قرآن" از زیرگروه‌های "بهبود جسمی- روانی مادر و کودک"، گروه "رشد معنوی" از زیرگروه‌های "پذیرش و تسلیم مشیت الهی"، "بازگشتی قهرمانانه" و "اطمینان داشتن به وجود حامی معنوی" و گروه "مدیریت جامع" از زیرگروه‌های "خودمدیریتی و انجام وظیفه"، "مدیریت موقعیت" و "نگاهی رو به جلو". مادران با توجه به شرایط سخت بیماری فلج مغزی و مشکلات فراوان در مراقبت از فرزندان مبتلا به آن، راهبرد تلاوت قرآن کریم را انتخاب نمودند و باور داشتند که تلاوت قرآن کریم منجر به توانمندشدن آن‌ها در ایفای نقش و کنترل نمودن موقعیت شده است. در این ارتباط، پیشنهاد می‌شود شرایط تلاوت قرآن کریم به‌عنوان یکی از راهکارهای قدرتمند تأمین نیازهای مادران برای این گروه فراهم گردد.
۳۰	Health Spiritual Med Ethics / 2019	کارآزمایی بالینی	پس از مداخله، میانگین نمرات اضطراب و کل مقیاس رتبه‌بندی همیلتون در گروه مداخله (گروه تلاوت قرآن) به‌طور قابل توجهی کمتر از گروه کنترل بود.
۳۱	Journal of Quranand Medicine /2019	کارآزمایی بالینی	تلاوت قرآن کریم اضطراب زنان باردار در اتاق لیبر را کاهش می‌دهد.
۱۶	International Journal of Nursing, Midwife and Health Related Cases /2016	کارآزمایی بالینی	گوش دادن به قرآن، میزان درد و اضطراب مادران پس از سزارین را کاهش داده همچنین رضایت مادر را افزایش می‌دهد. بنابراین، ما آن را به‌عنوان یک روش غیر دارویی برای کنترل درد و اضطراب و همچنین بهبود سایر پارامترها از جمله پیامدهای نوزادی توصیه می‌کنیم. این می‌تواند به مسئله مهمی از درمان ضد درد مکمل و جایگزین برای زنان مسلمان تحت سزارین تبدیل شود.
۱۵	Journal of Religion and Health /2012	کیفی	مضامین اصلی استخراج شده: "داشتن زایمان ایمن و راحت، فرزند سالم و صالح، به دست آوردن آرامش" که موید نیازهای سلامتی مادران است. مادران مورد مطالعه قرائت قرآن در بالین نوزاد را در راستای تسریع در بهبودی نوزاد، ایجاد سازگاری با شرایط حساس بارداری، احساس رضایت، تقرب به خداوند، موثر دانسته‌اند.
۳۳	Sadra Medical Sciences Journal /2015	کیفی	تحلیل داده‌ها ۳ طبقه اصلی و ۸ زیرطبقه استخراج شد که اولین طبقه پشتیبانی جامع بود شامل (باور قلبی به داشتن حامی، روان درمانگری قرآن، درمان جسم مادر و نوزاد) طبقه دوم معنوی شدن شامل (تجربه دلنشین غیرقابل قیاس، تسلیم مشیت الهی و بازگشتی محکم‌تر از گذشته) طبقه سوم توانمندی در مدیریت زندگی شامل (خودیابی و انجام وظیفه و کنترل یافتن بر موقعیت) بوده است. مادران برای مقابله با شرایط دشوار و استرس‌زای بخش مراقبت ویژه، راهبرد تلاوت قرآن کریم را انتخاب می‌کنند تا نیازهای روانی و جسمی خود و نوزاد را رفع نمایند.

بحث و نتیجه‌گیری

مهم‌ترین تاثیر تلاوت قرآن در نوزاد باعث تثبیت پارامترهای فیزیولوژیکی و کاهش سطح درد و تسهیل سطح راحتی و رشد نوزاد می‌گردد و همچنین در مادر منجر به کاهش استرس، اضطراب، افسردگی و درد و بهبود شاخص‌های جسمی، روحی و روانی و توانمند شدن مادر در ایفای نقش مادری و کنترل بر موقعیت‌های استرس‌زای زندگی با استفاده از مرور منابع ذکر شده‌اند.

مطالعه مجیدپور و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد در گروه مداخله که آوای قرآن کریم از پنج دقیقه قبل از شروع خون‌گیری وریدی تا بیست دقیقه بعد از اتمام خون‌گیری وریدی پخش شد. یافته‌ها نشان داد که تفاوت آماری معنی‌دار در ضربان قلب، تنفس و اشباع اکسیژن خون نوزادان گروه مداخله دیده شده است. تلاوت قرآن می‌تواند به بهبود پارامترهای فیزیولوژیکی کمک کند و می‌تواند به‌عنوان یک روش استاندارد معمول در بخش مراقبت ویژه نوزادان استفاده شود (۲۲). با یافته‌های این مطالعه همسو می‌باشد.

یافته‌های پژوهش کشاورز و همکاران (۲۰۱۰) همچنین نشان داد که آوای قرآن کریم بر سطح اشباع اکسیژن خون و تعداد تنفس و ضربان قلب نوزادان نارس تاثیر معنی‌دار و پایدار دارد. با توجه به این که هیچ موردی از تاثیر منفی بر شاخص‌های فیزیولوژیک نوزادان در گروه آزمون مشاهده نشد، لذا می‌توان از آوای قرآن کریم به‌عنوان یک آوای عرفانی، در جهت کاهش استرس و بهبود وضعیت فیزیولوژیک در نوزادان نارس در بیمارستان یا منزل استفاده نمود (۲۴). یافته‌های مطالعه دیگر حاکی از آن هست که صدای قرآن کریم می‌تواند قبل از پروسیجرهای تهاجمی از شدت درد نوزادان بکاهد (۲۶).

گوش دادن به صدای قرآن می‌تواند باعث کاهش فعالیت سیستم عصبی سمپاتیک و افزایش آرامش، کاهش هورمون‌های استرس، اندورفین طبیعی فعال، حواس‌پرتی از تنش و بهبود پاسخ‌های فیزیولوژیکی (فشارخون پایین، میزان تنفس و نبض) شود (۲۲، ۳۴ و ۳۵). اثر آرام‌سازی تلاوت قرآن کریم به وسیله

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

اندورفین فعال تولید شده برای مهار فرآیند تعدیل درد حاد ناشی از پروسیجرهای تهاجمی به کار می‌رود (۲۶).

همچنین صدای قرآن می‌تواند سطح استرس را کاهش دهد زیرا گوش دادن و خواندن قرآن امواج آلفای مغز را افزایش می‌دهد. این بیشتر از موسیقی کلاسیک اثر آرامش‌بخشی دارد (۳۶). نتایج مطالعه Devi (۲۰۱۹) نشان داد که بعد از سه روز تحریک شنوایی با صدای قرآن، تفاوت معناداری در راحتی بین گروه مداخله و کنترل وجود داشت (۲۸). این یافته با تحقیق انجام شده توسط Marofi و همکاران (۲۰۱۸) و همچنین با مطالعه حاضر هم‌خوانی دارد که تفاوت معنی‌داری در میانگین شدت درد در نوزادان پس از دریافت تلاوت قرآن بین گروه مداخله و کنترل در یک بخش مراقبت ویژه وجود داشت (۲۵).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که تلاوت قرآن منجر به کاهش استرس، اضطراب، افسردگی و میزان درد در مادر می‌گردد. نیلسون بیان می کند که موسیقی درمانی باعث حواس‌پرتی از تحریکات ناخوشایند مانند درد و اضطراب به افکار خوشایند می‌گردد (۳۷).

نتایج مطالعه Jabbari و همکاران (۲۰۲۰) همانند این مطالعه نشان داد که صدای قرآن، با و بدون ترجمه، در کاهش استرس، اضطراب و افسردگی در دوران بارداری با توجه به اعتقادات مذهبی اکثریت جامعه موثر است. این می‌تواند در مراقبت از زنان باردار استفاده شود (۲۹). علاوه بر این، مطالعه شین و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد که گوش دادن به موسیقی منجر به کاهش سطح اضطراب در طی سونوگرافی واژن در زنان باردار می‌شود (۳۸). یافته‌های مطالعات دیگران نشان داد که قرآن می‌تواند میزان اضطراب در زنان باردار را به طور قابل توجهی کاهش دهد (۳۰ و ۳۱).

استفاده از محرک‌های صوتی خوشایند از طریق افزایش آستانه استرس و از بین بردن عواطف منفی، تنظیم فرآیندهای درونی، ایجاد حالت آرامش و افزایش قدرت ایمنی منجر به رفاه هر چه بیشتر بیماران می‌شود (۳۹).

همچنین نتایج مطالعه حاضر نشان داد که تلاوت قرآن منجر به بهبود شاخص‌های جسمی، روحی و روانی و توانمند شدن مادر در ایفای نقش مادری و کنترل بر موقعیت‌های استرس‌زای زندگی می‌گردد.

مادران، تلاوت قرآن را تسکین‌دهنده آلام جسمی و روانی خود و حتی نوزاد می‌دانند به گونه‌ای که مادران را برای ایفاء نقش والدین و همسری و به کنترل درآوردن موقعیت مهیا ساخته و حتی در پذیرش هر گونه رویدادی کمک می‌کند. تامین نیاز به حمایت معنوی می‌تواند سلامت مادران را که امروزه به عنوان مراقب اولیه در بخش مراقبت ویژه نوزادان شناخته شده‌اند (۴۰). تضمین کند تا هر چه توانمندتر به انجام وظایف بپردازند.

مادران مطالعه حاضر در دوران بارداری که خود استرس‌زاست، برای ورود به مرحله زایمان و داشتن نوزاد سالم و برای سازگاری با این فشارها از قرآن بهره گرفته بودند که با مطالعه نجفی ثانی (۲۰۱۲) هم‌خوانی دارد که نشان داده شد انس با قرآن و فعالیت‌های مذهبی مادران در دوران بارداری بر سلامت مادر جنین و نوزاد می‌تواند تاثیرگذار باشد (۴۱). لذا مدیران و مراقبین سلامتی می‌توانند به صورت برنامه‌ریزی‌شده با کمترین هزینه از مواهب کتاب آسمانی در جهت کاهش استرس، اضطراب و افسردگی مادران و ارتقاء توانمندی و سلامتی آن‌ها و نوزادان استفاده کرده و باعث تسریع بهبودی مادر و نوزاد گردند.

ملاحظات اخلاقی

صداقت و امانتداری در تحلیل و گزارش متون و استناددهی رعایت گردید.

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

References

1. Korja R, Latva R, Lehtonen L. The effects of preterm birth on mother–infant interaction and attachment during the infant's first two years. Acta Obstet Gynecol Scand. 2012; 91(2): 164-73.

2. Shaw RJ, Lilo EA, Storfer-Isser A, Ball MB, Proud MS, Vierhaus NS, et al. Screening for symptoms of postpartum traumatic stress in a sample of mothers with preterm infants. Issues Ment Health Nurs. 2014; 35(3): 198-207.

3. Lali M, Jouzi M, Moghimian M. The Effect of Back Massage on Anxiety Components of Mothers with Preterm Infants. Complement Med J. 2020; 9(4): 3902-13. [In Persian]

4. Jayamala Ak, Preethi Bangalore L, Pradeep GCM, Jaisri G. Impact of music therapy on breast milk secretion in mothers of premature Newborns. J Clin Diagn Res. 2015; 9(4): CC04-CC06.

5. Gray PH, Edwards DM, O'Callaghan MJ, Cuskelly M, Gibbons K. Parenting stress in mothers of very preterm infants -influence of development, temperament and maternal depression. Early Hum Dev. 2013; 89(9): 625-9.

6. Tavasolnia S, Ravanipour M, Kamali F, Motamed N. Evaluation of grandmother's emotional empowerment on anxiety in primiparous mothers of hospitalized infants. 2015; 2(2): 12-21.

7. Jafari Mianaei S, Alaei Karahroudi F, Rasouli M. Study of the impacts of rehabilitation program on mothers with premature hospitalized infants. Journal of Education and Ethics in Nursing. 2013; 1(1): 29-37.

8. Huang H, Coleman S, Bridge JA, Yonkers K, Katon W. A meta-analysis of the relationship between antidepressant use in pregnancy and the risk of preterm birth and low birth weight. General hospital psychiatry. 2014; 36(1): 13-8.

9. Neal OD. Music as a health patterning modality for preterm infants in the NICU [dissertation]. Minnesota Univ.; 2008.

10. Reihani T, Sekhvat poor Z, Heidarzadeh M, Mousavi M, Mazloom R. Investigating the Effects of Spiritual Self-Care Training on Psychological Stress of Mothers with Preterm Infants Admitted in Neonatal Intensive Care Unit. IJOGI. 2014; 17(97): 18-24. [In Persian]

11. Bolahri G, Nazari G, Zamaniyan S. Effective therapeutic spirituality to reduce the amount of intellectual depression, anxiety and stress in women with breast cancer. Sociol Women. 2012; 3(1): 85-116.

12. Safara M, Samanesadatsadidpoor M, Bhatia M. The effect of Spiritual Music on Health in Different Religions. Delhi Psychiatry Journal. 2014; 17(1): 134-7.

13. Majidi SA. Recitation effect of holy quran on anxiety of patients before undergoing coronary artery angiography. Journal of guilan University of medical sciences. 2004; 13(49): 61-7.

14. Jafari H, Bagheri-Nesami M, Abdoli-Nejad MR. The Effect of Quran Recitation and Religious Music on Mental and Physical Health: A Review Article. Clinical Excellence. 2016; 4(2): 1-14.

15. Sanagoo A, Kalantari S, Jouybari L, Hosseini M, Emadi H. The experiences of pregnant women and mothers of hospitalized neonates in application of healing power of Quran to promote health in Golestan University of Medical Sciences (2012). Journal of Religion and Health. 2014; 2(2): 43-52.

16. Ahmed MA, Amira AE, Ahmed YA, Mohamed KA, Shymaa SA, Reham MA, Sara MT. Effects of listening to Qurqn on maternal & neonatal outcomes among mothers undergoes cesarean section. International Journal of Nursing, Midwife and Health Related Cases. 2016; 2(2): 39-53.

17. Krause N, Hayward RD. Religious music and health in late life: a longitudinal investigation. International Journal for the Psychology of Religion. 2014; 24(1): 47-63.

18. Bastani F, Ali Abadi T, Haghani H. The Effectiveness of Participatory Care Program in Neonatal Intensive Care Unit on State Anxiety of Mothers of Preterm Newborns. J Babol University Med Sci. 2012; 14(3): 59-65.

19. Broome ME. Integrative literature reviews for the development of concepts. Concept development in nursing: foundations, techniques and applications. Philadelphia: WB Saunders Company. 2000: 231-50.

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

20. Whittemore R, Knafl K. The integrative review: updated methodology. Journal of Advanced Nursing. 2005; 52(5): 546-53.

21. Kazemian L, Sabaghian M, Tavakolian A, Hadipanah MR, Naseri M, Mansori E, et al. Effect of the Holy Quran on the Physiological Responses in Premature Infants: A Review. Int J Pediatr. 2020; 8(5): 11219-25. DOI: 10.22038/ijp. 2020.47101.3817

22. Majidipour N, Nirouzad F, Madmoli Y, Sarrafzade Sh, Kalani L, Aghababaeian H, et al. The Effect of Holy Quran Recitation on the Physiological Responses of Premature Infants during Phlebotomy: A Randomized Clinical Trial. Int J Pediatr 2018; 6(7): 7869-81. DOI: 10.22038/ijp.2017.24203.2038

23. Eskandari N, Keshavaez M, Jahdi F. Factors affecting physiological responses of preterm infants to the Holy Quran. Journal of Qom University of Medical Sciences. 2012; 5(3): 19-25.

24. Keshavars M, Eskandari1 N, Jahdi F, Ashaieri H, Hoseini F, Kalani M. The effect of holly Quran recitation on physiological responses of premature infant. koomesh. 2010; 11(3): 169-77.

25. Marofi M, Abedini F, Shirazi M, Badiei Z, Baghersad Z, Nikobakht F. Effect of the Sound of the Holy Quran on the Physiological Responses and Pain Caused by Blood Sampling from the Heels of Hospitalized Neonates at the Neonatal Intensive Care Unit. Iranian Journal of Neonatology. 2018: 9(3): 57-63. DOI: 10.22038/ijn.2018.28102.1376

26. Aisyah PS, Sofiyah Y, Pangestuty E. The Effect of the Sound of Holy Quran on Pain Level of Neonates during Invasive Procedure. KnE Life Sciences. 2019: 789-97. DOI 10.18502/kls.v4i13.5338

27. Awa S. Effects of Holy Quran Listening on Physiological Stress Response among Muslim Patients in Intensive Care Unit. E-proceedings of the Conference on Management and Muamalah (CoMM 2014). 2014.

28. Devi D, Rustina Y, Efendi D. The Effectiveness of Auditory Stimuli from Murottal Quran to Improve Comfort and Weight in Low Birth Weight Infants: Randomized Controlled Trial. Jurnal Ners. 2019: 14(1): 111-7. doi:http://dx.doi.org/10.20473/jn.v14i1.14823

29. Jabbari B, Mirghafourvand M, Sehhatie F, Mohammad-Alizadeh-Charandabi S. The Effect of Holly Quran Voice with and Without Translation on Stress, Anxiety and Depression during Pregnancy: A Randomized Controlled Trial. J Relig Health. 2020; 59(1): 544-54. DOI: 10.1007/s10943-017-0417-x

30. Fitri Hamidiyanti BY, Pratiwi IG. Effect of Listening to the Quran on Anxiety Level in Primipara. Health Spiritual Med Ethics. 2019; 6(1): 52-6.

31. Naderyanfar F, Soleimani M, Shekhi HR. Effect of the Voice of Holy Quran on the Anxiety of Labor Candidate Pregnant Women. Journal of Quran and Medicine. 2019; 4(1): 1-4.

32. Sabet Sarvestani R, Hadian Shirazi Z, Khani Jeihooni A. Mothers' Experience of Holy Quran Recitation Regarding Health Care for Their Children with Cerebral Palsy: A Qualitative Study. Religion and Health. 2019; 7(1): 1-10. [In Persian]

33. Hadian shirazi Z, Sabet Sarvestani R, Rambod M. Experience of holy Quran recitation in mothers of premature neonates in neonatal intensive care unit. Sadra Medical Sciences Journal. 2015; 3(2): 131-8.

34. Zhu J, Hong-Gu H, Zhou X, Wei H, Gao Y, Ye B, et al. Pain relief effect of breast feeding and music therapy during heel lance for healthy-term neonates in China: A randomized controlled trial. Midwifery. 2015; 31(3): 365-72.

35. Arnon S, Shapsa A, Forman L, Regev R, Bauer S, Litmanovitz I, et al. Live music is beneficial to preterm infants in the neonatal intensive care unit environment. Birth. 2006; 33(2): 131-6.

36. Zulkurnaini NA, Shilawani R, Kadir SA, Murat ZH, Isa RM. The comparison between listening to Al-Quran and listening to classical music on the brainwave signal for the alpha band. IEEE Computer Society. 2012; 181-6. Available at: https://doi.org/10.1109/ISMS.2012.60

37. Nilsson U. The anxiety-and pain-reducing effects of music interventions: A systematic review. AORN Journal. 2008; 87(4): 780-807.

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

38. Shin H, Kim J. Music therapy on anxiety, stress and maternal-fetal attachment in pregnant women during transvaginal ultrasound. Asian Nursing Research. 2011; 5(1): 19-27.

39. Najafi SS, Zareipour H, Yektatalab Sh, Moaref AR. The effect of music therapy on the level of anxiety and vital signs in patients undergoing trans-esophageal echocardiography. J Anesthesiol Pain. 2018; 8(3): 1-11. [In Persian]

40. Shoo K, Lee MBBS, Karel O`Brien MB. Parents as primary caregivers in the neonatal intensive care unit. Canadian Medical Association Journal. 2014; 186(11): 845-7.

41. Najafi Sani A, Hashemi Asl M, Golmakani N, Jafarnejad F. The Relationship between Familiarity with Quran and Religious Activities with Happiness in Pregnant Women. 2012; 15(40): 24-31.

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]

Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

Babol Univ Med Sci

Review Article

Islam and Health Journal/ 2020; 5(2): 87-95

Effect of reciting Qur'an on improving the health of mother and infant

Received: 14 Apr. 2020 Accepted: 30 Jan. 2021

Aziznejadroshan P (PhD) [1]
Shaker Zavardehi F (BSc) [2]*

1. Non-Communicable Pediatric Disease Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.
2. Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

*Corresponding Author:
Fatemeh Shaker Zavardehi
Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

Tel: **+98 11 32190597**
Fax: **+98 11 32202564**

Email: **Shakerhanie07@gmail.com**

Abstract

Introduction: The birth of a premature infant as a stressful event and severe emotional crisis disrupts the functioning of parents and endangers the physical and mental health of mothers. Muslim mothers tend to recite the Holy Qur'an in such circumstances. Therefore, the aim of this study was to investigate the effect of Qur'an recitation on improving the health status of mother and infant.

Methods: In this review study, by using SID, Magiran, Google Scholar, PubMed and Science Direct databases, the keywords including mother, infant, Qur'an recitation and health in Persian and English were searched in studies published from 2010 to 2020. Out of 243 titles obtained during two stages of review based on inclusion and exclusion criteria including reviewing a) the title and abstract and b) the whole article, 15 articles were finally selected for the current study.

Findings: The articles used in the present study were categorized as clinical trial (11), review (1) and qualitative (3) articles. The focus of the studies was on the effect of reciting Qur'an on various aspects of maternal and preterm infant health. According to the studies, reciting Qur'an for infant stabilized physiological parameters, reduced pain level and facilitated comfort and growth levels of infant. For mother, it declined stress, anxiety, depression and pain, improved physical, mental and psychological characteristics as well as empowered mother to play her role and control stressful life situations.

Conclusion: Recitation of the Holy Qur'an is suggested as one of the powerful strategies in meeting the health needs and accelerating the improvement of mothers and infants.

Keywords: **Qur'an recitation, Mother, Infant, Health**

[Downloaded from iahj.ir on 2025-11-03]